

Useampi kuin joka kolmas suomalainen lukee kirjaa tänäänkin

7.5.2015, 13:27

Suomalaiset ovat ahkeria lukijoita. Samaan aikaan lukeminen ja lukemisen arvot ovat muuttumassa. Viime vuoden lopulla päättyneessä Elämää lukijana -keruussa koottiin tietoa suomalaisten lukutottumuksista ja lukukokemuksista. Keruu oli hyvin suosittu. Siihen vastasi kaikkiaan 546 ihmistä, ja aineistoa kertyi yhteensä noin 2 000 sivua.

Elämää lukijana -keruun alustavan aineistokatsauksen perusteella teini-iässä lukeminen joko vähenee tai sitten teinit lukevat paljon ja kaikkea sekaisin: kaunokirjallisuutta Harry Potterista Agatha Christieen ja toisaalta myös tietokirjoja. Lukutaito ja lukemisen halu vaikuttavat periytyvän, sillä keruuvastausten perusteella lapsuuden lukukokemukset ovat merkityksellisiä myöhempää elämää ajatellen. Vastaajat kuvaavat lukemisen tärkeyttä jossain tietystä kehitys- tai elämänvaiheessa, ja usein kertomuksiin liittyi kuvauksia lukijaesikuvista: vastaajat kertovat kuinka äiti rakasti kirjoja, vaikka aikaa lukemiseen oli vähän, tai kuinka isoisa luki punavankien leirillä. Lukemisen jaetusta merkityksestä kertovat keruuaineistossa toistuvat kuvaukset esimerkiksi kirjastokortin saamisesta ja ensimmäisistä itse lainatuista kirjoista. Monen lukijan kertomuksissa lukemisen merkitys kiinnittyi omaan taustaan. Toisille lukeminen on merkinnyt oman perhetaustan ja elämänpiirin syvempää ymmärtämistä ja toisille taas irrottautumista siitä, tietoista pyrkimystä avata ovia toisiin maailmoihin.

Elämää lukijana -keruuseen vastaajat edustavat kaikkia ikäryhmiä: vanhimmat vastaajat ovat syntyneet 1920-luvulla, nuorimmat 2000-luvulla. Ahkerimpia vastaajia olivat 1940-luvulla syntyneet sekä erityisesti 2000-luvulla syntyneet. 546 vastauksesta yli puolet on yläkouluikäisten vastauksia. Vanhempiin ikäryhmiin kuuluneista vastaajista noin viidesosa oli miehiä. Koululaisten vastauksissa tytöt ja pojat ovat edustettuina tasaisesti. Lukutaidosta puhuttaessa on viime aikoina usein esitetty huoli erityisesti poikien lukemisesta. *Elämää lukijana* -keruun aineisto tarjoaa mahdollisuuden tutkia sitä, ilmeneekö tyttöjen ja poikien vastauksissa eroja, ja jos, niin millaisia. Aineistosta on tutkimusta jo tekeilläkin.

Lukukeskuksen julkaisemien tietojen perusteella naiset ovat hiukan miehiä ahkerampia lukijoita, mutta kansainvälisesti verraten ero on pieni. Kaikenikäiset ihmiset lukevat: 15-vuotiaat lukevat yhtä paljon kuin 50-vuotiaat, ja ruuhkavuosiensa elävät ehtivät kirjojen pariin muita harvemmin. Suomalaiset ovat myös erityisen ahkeria kirjaston käyttäjiä. Lainaamme keskimäärin 17,5 kirjaa tai tallennetta vuosittain, mikä on kaksin- tai jopa kolminkertainen määrä muihin Pohjoismaihin nähden. Hyvistä keskiarvoista huolimatta tiedetään, että lukutaitoisesta väestöstä puolet ei lainaa kirjan kirjaa. Tilastot eivät kerro lukemisen laadusta, tavoista tai tottumuksista. Lukutaito, lukukokemukset ja lukemiselle annetut merkitykset ovat ajankohtaisia tutkimusaiheita.

Elämää lukijana -keruun järjestivät Suomen Kirjahistoriallinen Seura ja SKS. Osallistujien kesken on arvottu kirjapalkintoja. Vaikka varsinainen keruu-aika on umpeutunut, SKS:n arkisto ottaa edelleen vastaan lukemiseen ja lukijuuteen liittyviä kertomuksia.

Lisätietoja: arkistotutkija Katri Kivilaakso (katri.kivilaakso@finlit.fi, 040 534 1923) ja arkistonjohtaja Ulla-Maija Peltonen (ulla-maija.peltonen@finlit.fi, 040 580 4943)